

Terje Emberlands og Matthew Kotts svar på min anmeldelse av «Himmler i Norge» krever tilsvar.

Forsvar for frontkjemperne?

BOK

I ET FRISKT INNLEGG i BT (4.4.) kommenterte forfatterne Terje Emberland og Matthew Kott min anmeldelse av deres bok: «Himmlers Norge» i BT 24.3.

Dette krever en utdyping fra min side. Jeg står fast ved at boken har et spennende perspektiv ved at de så skarpt vektlegger Himmlers idéverden og dens konsekvenser om ham, som øverste leder av SS, hadde fått frie hender under okkupasjonen av Norge. (sitat i boken: «sett gjennom Himmlers og SS's øyne»).

I ARGUMENTERING om at norske frontkjemper pr. definisjon var krigsforbrytere, støtter forfatterne seg på Nürnberg-dommen av 1946, som fordømte SS organisasjonen som krigsforbrytersk.

Denne dommen og domstolen har vært mye diskutert og kritisert, selv om Nürnberg-domstolen var nydannende for internasjonal rett ved bl.a. begrepene om krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten. Den Internasjonale krigsforbryterdomstolen i Haag støtter seg på disse rettsprinsippene i dag.

I NORSK STRAFFERETTSPRAKSIS har vi et prinsipp som heter at det ikke er personen man skal dømmes, men handlingen.

I Emberlands og Kotts tilsvar til meg vektlegger de derimot det motsatte. De norske frontkjemperne «som gruppe» var en del av Waffen-SS, og denne gruppen ble fordømt av Nürnberg-domstolen.

DERVED ER DET NÆRMEST unødvendig å påvise hva de faktisk utførte, for å regne dem som krigsforbrytere. Hvorfor da sette i gang prosjektet med å skaffe bevis mot dem som ut fra individuelle handlinger på Østfronten var krigsforbrytere?

Svaret lå der før prosjektet begynte.

HER ER DET NOE som ikke stemmer. De hevder på den ene siden at jeg driver «legalistisk logikk» (hva de nå mener med det), mens de selv er «historikere og ikke kriminaletterforskere».

Dersom utgangspunktet for prosjektet var å påvise krigsforbrytelser, må man stille krav til bevis og kunnskap om rettslige fundament som holder. Man må kunne noe av jussen, og man må vite noe om beviskrav i sin alminnelighet.

JEG VILLE HELLER valgt en annen vinkling, rettet mot «medvirkning», og bygget dette på den samme typen konklusjoner som ble brukt under rettsoppjøret i Norge, selv om det er mange ting ved Norges oppgjør etter 1945 som har store svakheter.

«Medvirkning» er et ofte benyttet begrep i norsk strafferett i dag og åpner nye muligheter dersom det blir brukt i analyse av frontkjemperesaker, til å belyse andre sider ved deres handlinger under krigen.

JEG PROBLEMATISERTE i min anmeldelse begrepet «partisankrig», og sammen-

DEBATT: En debatt bl.a. rundt problemstillingene i Emberland og Kotts bok «Himmlers Norge» kan få oss til å åpne øynene for hvor svakt vern Grunnloven ga da dødsstraff og tilbakevirkende lover etter 8. mai 1945 ble brukt mot bl.a. personer som frontkjemperne, skriver Stein Ugelvik Larsen.

lignet det som skjedde på Østfronten med noe av det vi så skje i den danske dokumentarfilmen nylig på TV om danske soldater som kjempet mot Taliban i Afghanistan.

DRIVER OGSÅ NORSKE SOLDATER I AFGHANISTAN I DAG «PARTISANKRIG»?

Var dette «partisankrig»? Driver også norske soldater i Afghanistan i dag «partisankrig»? Og gjør de dette i selvfor-svar?

SS EINSATZGRUPPENE utførte grusomme handlinger i stor skala mot sivilbefolkningen på Østfronten, særlig mot

jødene. Denne del av utryddelseskrigen i øst var av en annen karakter enn det jeg ville karakterisere som «partisankrig».

Det er kjent at Waffen-SS regimenter var direkte del i slike aksjoner, men denne del av Himmlers grusomme program var noe annet enn det jeg vil kalle «partisankrig».

NÅR FORFATTERNE hevder at Skijegerbataljonen drev «partisankrig» da de var stasjonert på øyen Pundom ved Kestenga, etter å ha blitt nedkjempet av russerne 25.–27. juni 1944, er det helt klart at de ikke har gitt begrepet «partisankrig» et rimelig innhold.

Det «skijegerne» drev med, var oftest patruljeoppdrag i «ingenmannsland», og slik brukt vil begrepet være meningsløst.

VI STÅR FORAN feiringen av 200-årsjubileet for Grunnloven i Norge fra 1814. I den sammenheng bør stortingspresidenten, som er formann i jubileumskomiteen, dreie fokus mindre mot «flagg og faner» og mer til et kritisk lys på Grunnlovens vern om basisrettighetene for nordmenn.

I denne sammenheng kan en debatt bl.a. rundt problemstillingene i Emberlands og Kotts bok få oss til å åpne øynene for hvor svakt vern Grunnloven ga da dødsstraff og tilbakevirkende lover (GrL § 97) etter 8. mai 1945 ble brukt mot bl.a. personer som frontkjemperne. Jubileumsåret bør bli et kritisk og fruktbart debattår om Grunnloven og Det norske demokratiet.

STEIN UGELVIK LARSEN

professor emeritus

DAGENS KULTURDEBATT

Delta i kulturdebatten på kulturdebatt@bt.no. Maks lengde hovedinnlegg: 4500 tegn inkl. mellomrom, spalteinlegg 1800 tegn.

HOCKEYFEBER: Ikke alt handler om sport i disse VM-tider: NHL-proffen Mats Zuccarello Aasen har havnet i klinsj med Norges Ishockeyforbund på grunn av en privat sponsoravtale. Nå utestenges han fra landslaget, men mener selv forbundet bør være mer fleksible om de ønsker å dyrke frem store profiler. Les den lange saken i siste utgave av magasinet Plot for å bli bedre kjent med Zuccarello.

EIRIK KYDLAND, JOURNALIST I BT